

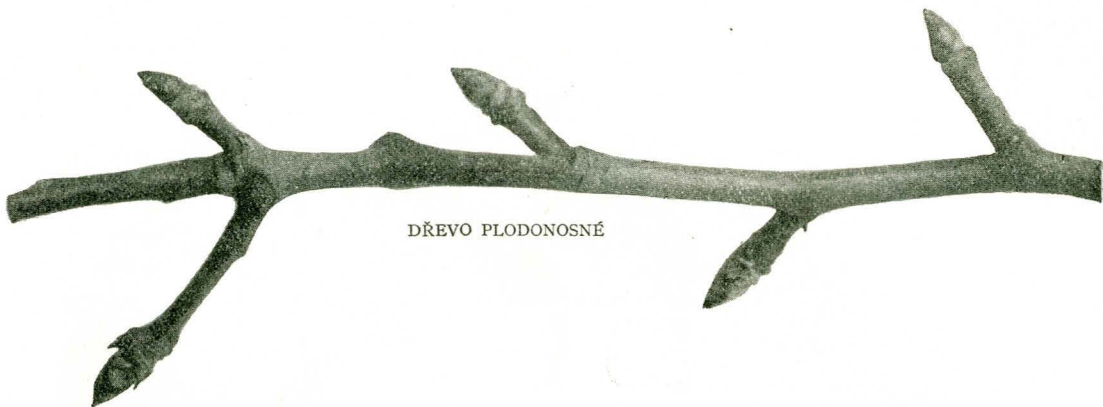
HARDENPONTOVA MÁŠLOVKA

Říha, Jan, České ovoce I, Hrušky 3, nezměněná vyd. Praha: Čsl. grafické umění, 1937

Hardenpont's Winter Butterlime - Beurre à Hardenpont

LETOROST

DŘEVO PLODONOSNÉ

HARDENPONTOVA MÁŠLOVKA

Místo z nejpřednějších mezi zimními hruškami zaujímá odedávna výborná máslovka Hardenpontova a nebylo dříve větší, zvláště panské nebo klášterní zahrady, kde by se byla hojně nepěstovala. Avšak zestárla již, takže na mnoha místech byla úplně zavržena pro různé nedostatky. Nezasluhuje však té nevšimavosti a lze ještě v přítomné době říci, že tam, kde se jí může poskytnouti místo, které jí svědčí, není druhé hrušky, která by ji nahradila.

Jako většinu nejlepších hrušek dala jí světu opět Belgie, kdež byla vypěstována z jádra kolem roku 1750—1760 v zahradě církevního hodnostáře, rady Hardenponta, na jeho letním sídle blíže Monsu, kde zůstala utajena snad až do konce tohoto století.

Ve Flandrech bylo jí dáno později jméno Gloux, také Glout Morceau; pak přinesl ji do Francie francouzský pomolog L. Noisette ze sídla vévody z Arenberku asi v r. 1806 a neznaje jejího jména, nazval ji Beurré d'Arenberg, pod kterýmž jménem se ve Francii nejvíce rozšířila. Také děkan Rössler v Poděbradech zanesl ji do svého soupisu, a to pod čís. 149, Hardenponts Winterbutterbirne, dále pod jménem Beurré d'Arenberg čís. 345, a poznovu pod jménem Kronprinz Ferdinand von Oesterreich čís. 525, tak, jak ji nazval německý pomolog Diel, neznaje původního jména.

U nás došla podle sebraných zpráv největšího rozšíření v dolní České nížině, v obvodu českolipském, nejvíce však na Lovosicku, kdež jest vysázeno hojně mohutných vysokokmenů podél silnic. Mnozí ji velice doporučují, s jiných stran přicházejí stesky, že sice velmi dobře roste, bohatě kvete — i hojně plodů nasadí, ty však, sotvaže povyrostou, skoro vesměs spadnou, takže ob stojí jen sem tam nějaký plod.

Hromadné toto padání způsobuje v nejvíce případech hrušková smrtnice, která právě s velikou oblibou vyhledává tuto hrušku a kazí mladé plody. V jiných případech způsobuje zkázu jakási houba, již napadené plody po jedné straně zkamení a spadnou. Také náhlé přechody povětrnostní přispívají nemálo, jak zkušenost učí, k této zkáze. Nejvíce se stává tak v nevhodných, suchých, písčitých půdách, ve kterých se vůbec nedaří. —

Ke zdárnému vývoji vyžaduje hluboké půdy, třeba byla promíšena částečně i šterkem, těžší, vlhounké, a co hlavní, teplé; také místo pro ni se má voliti teplé a chráněné, pak se daří výborně a lze ji sázeti kamkoliv a v jakémkoliv tvaru, tedy i jako vysokokmen do polních a domácích sadů. Kde podobného místa od přírody není, nutno sázeti blíž zdi a plotu,

ať již jako špalír anebo jehlanec. Méně se doporučuje pro pozdě nastávající plodnost k výchově malých tvarů, jako věncoví a pod. Na kdouli roste velmi dobře a má se užívat k výchově veškerých tvarových stromů výhradně jen stromků šlechtěných na této.

Plodnost počíná, třeba byla i na kdouli šlechtěna, vždy později než u druhů jiných, až když strom poněkud odroste, ale pak jest stálá, uspokojivá a nebýti vzpomenuté vady, že malé plody většinou spadnou, velice hojná.

Strom se liší již z dále od jiných řídce listnatou, neúhledně jehlancovitě kulovitou korunou, nebývá nikdy veliký a hojně se rozvětňuje; letorosty narůstají dlouhé a silné, zakřivené, pod oky lehce zprohýbané, olivově zahnědle zelenavé, na plném slunci více nahnědlé a většinou jakoby lehounkým šedým povlakem pokryté a většími, tak jako roztrhanými, dílem i vyvstalými tečkami řídce nenápadně poseté a končí silnější, jemně ochmýřenou špičkou. Dvouleté i tříleté dřevo vyznačuje se zvláštní šedivou, jako olovenou barvou.

Silně vyvinutá, krátká, stříbřitě šupinatá oka skoro přiléhají, jednotlivě i odstávají a jsou na patkách mírně vydutých, třemi žeběrky opatřených, jež se hluboko dolů táhnou a letorost jaksi hranatější. (Viz obraz.)

Mladé lístky se stkvějí v prvním rozpuku jasnou zelení a mají kraj jemně ochmýřený, úplně vyvinuté bývají průměrně asi 70 mm dlouhé a 48 mm široké, buď vejčité nebo eliptické, lehce prohnuté, silné, při okraji zcela mírně jako zvarhanělé, leskle temně zelené, a mají okraj mělce a tupě pilovitý, na řapících asi 40 mm dlouhých a opatřených niťovitými palisty; ke konci letorostu bývají zcela malé a dlouze špičaté, příplodní pak větší a na delších řapících.

Štíhlých, květových poupat se vyvinuje hojnost, jsou hnědá, dílem stříbřitě šupinatá a mají špičku jaksi maličko rozřepenou; z těch vykvétá množství pěkných, asi 35 mm širokých, miskovitých, z okrouhlých plátků složených květů. (Viz obraz.)

Velikost plodu se různí a jest podmíněna nejen půdou, nýbrž i tvarem stromu. Barevným obrazem jsou znázorněny plody vzaté s volně rostoucího, na plánce šlechtěného jehlance, kdežto černý průřez plodu zhotoven podle průměrného plodu s vysokokmene. Velikosti ty jsou tak asi střední, kdežto na špalírech a za nejlepších podmínek bývají větší, ano v Tyrolsku a Francii jsou příklady, že se sklídily plody těžké až 580 g, což pro naše poměry jest sotva dosažitelné.

Také i jejich tvar se rozchází, některé plody jsou kratší a baňatější s temenem širokým a ke stopce více zašpičatělé, jiné bývají více protáhlé, jak ke kalichu, tak i ke stopce stejně zúžené, s temenem užším, takže na něm plod ani státi nemůže a končí u stopky špičkou hodně širokou; povrch bývá vždy nestejný, drobně i hruběji zhrbolený; některé plody bývají k temeni i zhranatělé.

Otevřený, z krátkých, většinou rohovitých a vztyčených ústů řídce složený kalich vězí v hluboké a hrbolaté jamce.

Silná, dřevnatá, hnědá a rzivými tečkami pokrytá stopka trčí podle tvaru plodu, buď z jamky úzké a těsné, anebo z široké a hluboké, povždy však hrbolaté; také bývá do špičky plodu mezi hrboly jen jako vtlačena.

Hladká a silná slupka se leskne velice málo, jest se stromu pěkně sivě zelená, později v zimě poněkud žlutne, ale ke stopce zůstává zelenavá; strana sluncem ožehlá bývá žlutší a někdy se rdí některý plod jakoby nadechlým, bledým ruměncem; celá jest poseta velmi hustě jemnými, rzivými tečkami, blíže kalicha a stopky bývá stříknuta zcela jemná, drobounká rez. Plody s vysokokmene zřídka zežloutnou, zůstávají jen sivě zelené.

Bělavá, velice jemná dužnina přetéká šťavou, zcela se rozplývá a vyniká skvostnou, navinule sladkou chutí, takže ji lze řaditi mezi nejchutnější stolní hrušky.

Široce dutoosý jaderník jest obklopen velmi jemnou zrninou a chová v podlouhlých, prostranných pouzdrech plně vyvinutá, tmavě hnědá jádra nepatrného počtu.

Češe se asi v době, kdy začíná listí žloutnouti a padati, nikdy ne před polovicí října, čím později trhána, tím je chutnější a déle vydrží na loži, na které se má ukládati velmi

opatrně. Tu někdy již koncem listopadu, jindy až koncem prosince dospívá k jídlu. Zraje pak nenáhle až do konce ledna, v dobré místnosti do konce února, ano i déle.

Dopravu sebe delší výborně snáší po otrhání a před úplným dozráním, úplně zralá snese však dopravu v nejpečlivějším obalu.

Bláha o ní napsal: Roste bujně až do stáří, letorosty střední délky odstávají, úrodnost později v 10—12 letech, ale potom ob rok velmi bohatá; roste na kdouli jako na pláněti, jest výtečná pro tvary, jehlace a vysokokmeny. Prospívá jí chráněná a hluboká poloha, teplá půda. Zraje od 1. ledna do 15. února, žádá pozdního česání, jinak vadne. Mrazy netrpí, ale zato bývá tak napadena plísněmi, že se stává nepotřebnými až i 50% plodů.

V zahradách Zemského pomologického ústavu jest vedena pod číslem 80, Máslovka Hardenpontova (Arđanpontova), „Moravské Ovoce“ čís. 70, Máslovka Hardenpontova, Pixa ve svém „Klíči“ pod číslem 91, Hardenpontova zimní máselníčka, polsky Bera Hardenpont. „Handbuch der Obstkunde“ čís. 73, Lucas, „Die wertvollsten Tafelbirnen“ čís. 74, Gaucher 44; vesměs Hardenponts Winterbutterbirne se značkou oo!+ Leroy, „Dictionnaire de Pom.“ čís. 159, Beurré d'Arenberg, Thomas, str. 60, Beurré d'Hardenpont.

Další synonyma: Amalia von Brabant, Beurré d'Arenberg, B. d'Arenberg des Français, Beurré de Cambron, Beurré de Chambron, Beurré d'Hardenpont de Cambron, Beurré d'Hardenpont d'Hiver, Beurré d'Hiver des Belges, Beurré d'Hiver Nouvelle, Beurré de Kent, Beurré Lombard, Bon-Chrétien Fondant, Fon. Jaune d'Hiver, Fon. Jaune Superbe, Glou (Goulu, Glout, Gloux)-Morceau, Glou-Morceau de Cambron, Goulue-Morceau de Chambron, Got Luc de Chambron, Gloire de Binche, Gris Dechin, Hardenpont d'Hiver, Kronprinz Ferdinand von Oesterreich, Kronprinz Ferdinand, Linden d'Automne, Potts, Prince Imperial d'Autriche, Pr. Im. Ferdinand d'Autriche, Roi de Wurtemberg, Schinkenbirne, Trimble, Woolaston, Butyraria Hardenpontii.

HARDENPONTOVA MÁSLOVKA

ŘÍHA, Jan: České ovoce I. Hrušky. 3. nezměněné vyd. Praha: Čsl. grafická unie, 1937.

Hardenpont's Winter-Butterbirne. - Beurre d'Hardenpont.